

№ 22.

Warszawa, d. 31 maja 1924 r.

№ 22.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Chmielna 2 m. 6, tel. 114-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką w kraju: Złp. 4 kwartalnie.

CENA POJEDYŃCZEGO NUMERU Złp. 0 gr. 40.

Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY“ bezpłatnie.

**SZWEDZKIE
ŁOŻYSKA
KULKOWE**

SKF

**Warszawa
Kopernika 13
Telefon 12-14**

339

**Spółka Akcyjna
FABRYK METALOWYCH**

NORBLIN, B-cia BUCH i T. WERNER

Warszawa, ul. Żelazna № 51. Tel. 18-80. Dyr. 60-80 i 220-33

Wykonywana na zamówienie:

BLACHĘ MOSIĘŻNĄ handlową w gr. 0,2 do 10 mm. KABEL miedziany goły.

BLACHĘ MIEDZIANĄ z czystej elektrolitycznej miedzi. SZTANGI mosiężne i miedziane do 50 mm.

DRUT MOSIĘŻNY i miedziany w średn. od 0,10 do 10 mm. SZYNY miedziane.

Rury mosiężne i miedziane ciągnione, bez szwu o ściance od 0,5 do 3,5 mm.

357

PRZEMYSŁ METALOWY NA IV TARGU POZNAŃSKIM.

(Dokończenie).

Przechodząc do wieży Górnosląskiej widziało się tu, jak i w roku ubiegłym, prawie cały parter zajęty samochodami, wystawianymi przez kilkunastu reprezentantów najrozmaitszych fabryk amerykańskich, czeskich, francuskich, włoskich i niemieckich. Prócz tego na parterze i na piętrze pomieszczone były stoiska kilku fabryk stowarzyszonych w Polskim Związku Przemysłowców Metalowych, a mianowicie: wyroby blaszane, okucia i zamki fabryki Jan Broda z Torunia, artykuły elektrotechniczne f. „B-cia Borkowscy“ i f. „Hencil“ z Warszawy, wyroby aluminiowe i metalowe f. „Olkusz“, podkowy i łopaty f. „Kres“ z Białej pod Cieszynem, toczone śruby f. J. Wagner z Warszawy, śruby f. Bre-villier, Urban i Co. w Ustroniu, lampki elektryczne fabryki „Philips“ Sp. Akc. z Warszawy.

Poza temi w wieży Górnosląskiej znajdowały się wyroby kilkunastu jeszcze fabryk metalowych z Poznania i Bydgoszczy i kilku fabryk z Warszawy, jako to noże, pudełka blaszane do konserw, pilniki, kasy ogniotrwałe, żelazka do prasowania, rowery Wielkopolskiej fabryki rowerów i motocykli, osie i resory do wozów warszawskiej fabryki J. Tyszka, przewodniki i aparaty elektryczne, a także był wystawiony pierwszy polski silnik lotniczy, o mocy 18 KM. i 2400 obrotach kon-

strukcji inż. H. Zalewskiego, zbudowany w warsztatach w Milanówku. W halach przy placu Prezydenta Drwęskiego zauważyliśmy tylko wyroby fabryki stalówek „Spław“ S-ka Akc. z Warszawy.

Kończąc ten przegląd wyrobów przemysłu metalowego polskiego na 4-ym Targu Poznańskim, należy zaznaczyć, że targ ten można uważać za udatny, mając tembardziej na uwadze obecne ciężkie położenie przemysłu, zmuszonego ograniczać swoje wydatki do minimum. Jednakże widocznym było, że Targ Poznański nabiera coraz więcej lokalnego charakteru, gdyż wystawcy rekrutowali się przeważnie z dzielnicy zachodniej z dużym udziałem przemysłu gdańskiego. Ten wzgląd powinien by nasunąć Zarządowi Targu, a także Targu Wschodniego i projektowanego Targu w Gdańsku myśl, czy nie należałoby usiłowania tych Zarządów skierować do urządzania raz na rok, lecz w coraz to innym mieście, targu o charakterze ogólnokrajowym. Przemysłowiec przy obecnej oszczędnej gospodarce skutkiem ustabilizowanej waluty nie może pozwolić sobie częściej, niż raz do roku na tak kosztowną reklamę. 4-ty Targ Poznański tem się różnił od swoich poprzedników, że było stosunkowo mało nabywców na wyroby krajowe, ale za to słyszało się dużo o zakupach wyrobów zagranicznych.

Inż. K. Pichelski.

PODATEK DOCHODOWY OD UPOSAŻEŃ SŁUŻBOWYCH.

Na zasadzie rozporządzenia ministerstwa skarbu skala potrąceń na podatek dochodowy od uposażeń służbowych, ustalona na maj r. b. (p. „P. M.” № 17), pozostaje w mocy na czerwiec 1924 r.

NAUKOWA ORGANIZACJA PRACY.

Z inicjatywy rządu czesko-słowackiego odbędzie się w Pradze Czeskiej w dniach od 21 do 24 lipca r. b. międzynarodowa konferencja o Naukowej Organizacji Pracy, której program urzędowy podajemy poniżej.

Poniedziałek 21/VII — rano. Naukowa Organizacja Pracy, jej charakter, zasady, cele, zastosowanie w przemyśle i innych dziedzinach; zamierzenia i możliwości w przyszłości; znaczenie międzynarodowe.

Poniedziałek 21/VII — popołudniu. Czynniki ludzkie w Naukowej Organizacji Pracy w stosunku do indywidualności. Psychologia, badania psychologiczne i fizjologiczne, analiza pracy. Pole działania pracy jednostki, jej stadja. Naukowa Organizacja Pracy w przemyśle. Przedstawienie poszczególnych grup, systemów wynagrodzeń, harmonja w stosunkach między pracownikami. Pracownicy jako współpracownicy, współdziałowcy w zyskach i współwłaściciele.

Wtorek 22/VII — rano. Budżet jako ogólna kontrola ruchu. Analiza warunków i dążeń handlowych. Analiza rynków. Koordynacja sprzedaży, wytwórczości, programu finansowego.

Wtorek 22/VII — popołudniu. Organizacja wytwórczości. Zasady i metody, kierujące studjowaniem i kontrolą prac. Usunięcie strat, standaryzacja i symplifikacja.

Sroda 23/VII — rano. Organizacja sprzedaży. Zasady i metody, kierujące studjowaniem i kontrolą prac.

Sroda 23/VII — popołudniu. Administracja w przemyśle węglowym. Obecny system administracji. Zadania. Propozycje ulepszenia obecnie istniejącego systemu. Administracja przemysłu transportowego (w szczególności koleje żelazne). Urządzenie, utrzymanie i metody eksploatacji.

Czwartek 24/VII — rano. Administracja państwowa i samorządowa. Depolityzacja administracji. Administracja miasta jako całości gospodarczej. Administrator miasta. Dążenia do zorganizowania państwa jako całości handlowej. Administracja państwowa. Dążenia do racjonalnej reformy. Badania naukowe. Administracja bogactw natury. Pomoc dla handlu i przemysłu.

Czwartek 24/VII — popołudniu. Nauczanie zawodowe. Wykształcenie wyższe, zawodowe, potrzebne dla organizowania i kierowania sprzedażą i handlu. Kształcenie inżynierów. Organizacja w rolnictwie.

Członkowie P. Z. P. M., którzy zechcą wziąć udział w wycieczce zbiorowej do Pragi na tą konferencję lub też pragnęliby zgłosić na nią swe referaty, zechcą zwrócić się do koła inżynierów organizacji pracy przy Stowarzyszeniu Techników Polskich w Warszawie (Czackiego 3/5 tel. 9-18) lub też porozumieć się osobiście z prezesem koła inż. Piotrem Drzewieckim (Al. Jerozolimska 71 tel. 2-06).

ZMNIJSZENIE PRODUKCJI PRZYCZYNA DROŻYZNY.

Tak aktualna dziś u nas sprawa drożyzny wyrobów przemysłowych, stanowiąca przedmiot wielokrotnych narad dwóch Komisji Rady Gospodarczej: jednej pod przewodnictwem wiceministra Klarnera i drugiej — pod przewodnictwem nadzwyczajnego komisarza do spraw kredytu publicznego i oszczędności społecznych prof. Rybarskiego, została oświetlona w sposób nader przejrzysty w niezmiernie ciekawym studjum statystycznym, zamieszczonym w zeszytach lutowym „Technik und Wirtschaft” pod tytułem: „Produktionsverteuerung-Produktionsverminderung”. Studjum to dotyczy przemysłu metalowego i z tego względu powinno zainteresować przede wszystkim członków Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, chociaż wyniki jego dadzą się zastosować do całego przemysłu polskiego. Istnieje niewątpliwie podobieństwo stosunków natury psychicznej i materialnej u nas i w Niemczech, a więc:

przewaga ideologii socjalistycznej w polityce gospodarczej; nie licząca się z możliwością realizacji gorączka reform społecznych; skrócenie dnia roboczego do 8-miu godzin (mniej radykalne niż u nas); bezpłatne urlopy (krótsze niż u nas); reglamentacja życia ekonomicznego w najdrobniejszych szczegółach; wreszcie inflacja, która ku końcowi przekroczyła rozmiarami naszą; wszystko to razem jest przyczyną nadzwyczajnego obniżenia wydajności pracy, które trapi wytwórczość niemiecką na wszelkich polach, aczkolwiek w mniejszym, niż u nas, stopniu.

Autor studjum p. W. Bolz dokonał swych badań w jednym z największych przedsiębiorstw przemysłu przetwórczego branży elektrotechnicznej w Niemczech. Z trzech czynników, które stanowią o cenie wyrobu, a mianowicie: 1) koszt materiału; 2) koszt robocizny produkcyjnej; 3) koszty ogólne, począwszy od zakupu materiału aż do zupełnego wykończenia i sprzedaży wyrobu, autor bierze pod szczegółowe rozważania tylko robocizną, którą dzieli na produkcyjną i nieprodukcyjną. Do robocizny „produkcyjnej” zalicza płace robotników, którzy bezpośrednio — ręcznie lub maszynowo — obrabiają materiał, z którego powstaje wyrób gotowy, natomiast wszystką inną robocizną, bez względu na jej mniejszą lub większą nieodzowność w produkcji, klasyfikuje jako „nieprodukcyjną”. Do tej drugiej kategorii będą należały więc płace robotników placowych (transport etc.), dozorców, stróżów i t. p., płace urzędników biur technicznych i handlowych, naczelnego kierownictwa i t. d. Widzimy stąd, że nazwa nieprodukcyjności ma tu znaczenie swoiste, różne od pojęcia tego w znaczeniu ekonomicznym.

Porównując wydajność pracy w stosunku do czasu, należy stwierdzić, że wydajność robotnika akordowego na 1 godzinę dorównała już wydajności przedwojennej, a nawet w niektórych razach ją przekroczyła. Jeżeli więc wytwórczość ogólna jest mniejsza obecnie, niż wypadałoby proporcjonalnie ze skrócenia dnia pracy do 8-miu godzin, to winę tego stanu rzeczy należy szukać w robociznie nieprodukcyjnej.

Istotnie, z zestawienia liczbowego wynika, że w przedsiębiorstwie, o którym mowa, przy jednakowej produkcji ilościowej całkowita ilość dorosłych robotników mężczyzn ponad 21 lat w stosunku do przedwojennej wzrosła o 29%, przyczem ilość robotników nieprodukcyjnych wzrosła o 96%. Gdy poprzednio liczba nieprodukcyjnych stanowiła 28,5% wszystkich robotników, to w r. 1923 stosunek ten powiększył się do 43,5% całej załogi. Innymi słowy: w r. 1914 na jednego produkcyjnego robotnika przypadało 0,4 robotnika nieprodukcyjnego, teraz — 0,765.

Stosowanie w sposób rygorystyczny 8-mio godzinowego dnia pracy do maszynistów, palaczy i stróżów, zmusiło do powiększenia ich liczby. I u nas, jak wiemy, dopiero po czterech latach działania ustawy o 46 godzinnym tygodniu pracy, przepisy, dotyczące czasu pracy tej kategorii robotników, zostały zgładzone. (p. „Przemysł Metalowy” Nr. 11 z r. b.)

W przedsiębiorstwie niemieckim, o którym mowa, liczba takich robotników wzrosła o 64%. Na 100 produkcyjnych robotników w r. 1914 przypadało tej kategorii robotników 10,2, obecnie — 16,4.

Z licznych tablic i wykresów, podanych przez autora, możemy, z braku miejsca, podać zaledwie kilka. Ciekawą np. jest tabliczka, przedstawiająca wzrost wypadków kradzieży, skutkiem upadku poszanowania cudzej własności.

Cena odlewów z metali półszlachetnych.

Podług notowań Koła Odlewni metali półszlachetnych od dnia 15 stycznia obowiązują aż do odwołania następujące ceny na:
armaturę mosiężną 2 zł. 90 gr.

armaturę brązową 3 zł. 50 gr.
" fosforbrązową 3 " 85 "
odlew mosiężny galanteryjny . 4 " 20 "
Ceny te rozumieją się za 1 kg.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych: Dyrektor Zarządzający inż. **S. J. Okolski.**
REDAKTOR inż. **Maurycy Chorzewski.**

CENY OGŁOSZEŃ: *Przed tekstem:* cała strona złp. 100; pół strony złp. 60; 1/4 strony złp. 35; 1/8 strony złp. 20;
Za " " " " " 80; " " " " " 45; " " " " " 27; " " " " " 15;
1 Złp. równy frankowi złotemu podług kursu urzędowego w dniu poprzedzającym dzień płatności rachunku.

Tow. Akc. J. JOHN w Łodzi

WYRABIA JAKO SPECJALNOŚĆ:

Transmisje i części transmisyjne; **Koła** zębate; **Naprężacze** pasów i t. p. Konstrukcja lekka i solidna; wykonanie wzorowe; minimalne zużycie siły i smarów. Dostawa normalnych części z zapasu.

Tokarki szybkoznaące, konstrukcji nowoczesnej wykonane najdokładniej, o wysokości kłków 150, 230 i 300 mm i długości toku do 3 metrów. Łby rewolwerowe, lunety, uchwyty samocentrujące. **Imadła** równoległe o szerokości szcęk 100 mm.

Wiertarki słupowe 32 i 40 mm.

Kalandry wszelkiego rodzaju dla przemysłu włókienniczego i papierniczego jak: rolkowe, frykcyjne, wodne, matowe, **finiszowe** prasy nieckowe (Muldenpressen). Wykonanie pierwszorzędne, w niczem nieustępujące najdroższemu zagranicznemu kalandrom. Około 200 kalandrów w ruchu. **Reparacja** walców, obtaczanie, szlifowanie i objanie bawełną, jutą lub papierem.

Ruszty ekonomiczne podług własnego systemu i **odlewy** według nadesłanych modeli lub rysunków.

Własne biura sprzedaży:

WARSZAWA

LWÓW

KRAKÓW

POZNAŃ

LUBLIN

GDAŃSK

Jerozolimska 51

Zybkiewicza 39

Basztowa 24

Wały Z. Augusta 2

Krak.-Przedm. 58

Schüsseldamm 62

Źródła zakupu:

Armatura na parę i wodę:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Beczki żelazne:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Dźwigniki—łańcuchy:

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.
* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* Warsz. Fabr. Masz. windowych „Siła”, Chłodna 5, tel. 47-78.

Garbarskie maszyny:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Gwoździarki i ciągarki:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Imadła ślusarskie kute:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Konstrukcje żelazne:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski Sp. Akc. w Lublinie.

* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Konstrukcje żelazne, schody, ciepłarnie:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Kotły parowe:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Kuto lane odlewy:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.

Kuźnie połowe:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Liny stalowe—Drut stalowy:

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

Lokomobile przemysłowe:

Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.

Łańcuchy

Warsz. Fabr. Masz. windowych „Siła”, Chłodna 5, tel. 47-78.

Łańcuchy „Galla”:

Transmisyjne, ciężarowe i rolkowe wszelkich wymiarów. Bracia Mencil, Fabryka WYROBÓW ŻELAZNYCH. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.

Maszyny rolnicze:

Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.

Maszyny ceglarskie:

B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Odlewnie żelaza:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Odlewnie żelaza i metali:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

* B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Okna żelazne:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

Prasy ekscentryczne, frykcyjne i balansowe:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Prasy, tłoczarki cierne, mimośrodowe i balansowe:

B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Pędnie:

Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

* B-cia Steinberg i S-ka, w Warszawie Wronia 80.

* B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Pompy:

Brandel, Witoszyński i S-ka, Grochowska 37.

Sikawki i narzędzia ogniowe: Bracia Mencil, Fabryka WYROBÓW ŻELAZNYCH i SIKAWEK. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.

Suwnice (krany) mostowe, przesuwne, dźwigi pionowe-elektryczne, transmisyjne, ręczne:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.

* Bracia Jenike, inż. Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

Turbiny wodne syst. Francis'a o wysokim współczynniku pożytecznego działania. L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.

Wagony wąskotorowe osobowe i towarowe:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Walce młyńskie utwardzone: St. Weigt i S-ka, Łódź, Senatorska 22, tel. 2-87.

Wiertarnie kolumnowe szybkoznaące:

Najnowszego typu. L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.